

**Світлана Шевченко,**  
*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,  
старший науковий співробітник  
відділу історії та філософії освіти,  
Інститут педагогіки НАПН України,  
e-mail: [shevchenko\\_s\\_n@ukr.net](mailto:shevchenko_s_n@ukr.net)*

## **РОЛЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА УКРАЇНИ**

Україна на сучасному етапі переживає складні часи, що переконливо доводить необхідність здійснення національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Неабияка роль в цьому процесі відводиться освітньому закладу, який має стати осередком становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розбудовувати незалежну, демократичну державу, дбати про її національну безпеку, підвищення добробуту людей, сприяти єднанню українського народу та встановленню миру й злагоди в суспільстві. Майбутній педагог має знати, що школа - це життєвий простір дитини; тут вона не просто готується до життя, а живе. Тому виховна робота планується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника життя, гармонізації та гуманізації стосунків між учнями і педагогами, школою і родиною, керуючись ідеями самоцінності дитинства, демократичного діалогу між поколіннями. Важливу роль у цьому відіграє позакласна робота. Її мета полягає у задоволенні інтересів і запитів дітей, розвитку їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності та спілкування. Домінуюча роль в її організації належить класному керівнику, який є передусім організатором позакласних виховних заходів. Саме на вчителя покладається велична місія навчання, розвитку і, що найважливіше, виховання дітей. Кожен педагог має демонструвати власними вчинками та плекати в учнів любов як до свого рідного краю, так і до всієї багатонаціональної України. Мета патріотичного виховання – це виховання свідомого громадянина, патріота, набуття школярів соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємин, формування в учнів потреби та уміння жити в громадському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної культури. Патріотичне виховання в школах спрямовується на

залучення учнів до глибинних пластів національної культури і духовності, формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури. Воно здійснюється на всіх етапах навчання в школі, забезпечується всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарованість, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, виховання громадянина України, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України. В основі виховання принципів гуманізму, демократизму, єдності сім'ї і школи, наступності та спадкоємності поколінь, відомих освітньо-громадських діячів С. Русової, В. Дурдуківського, О. Музиченка, Я. Чепіги (Зеленкевича), П. Холодного, І. Соколянського, Г. Іваниці, І. Огієнка, І. Стешенка, О. Тихого та інших творців української культури, «які вболівали і самовіддано творили національну освіту» лежить нова українська школа як ґрунт демократичної незалежної держави України. Всі творили одну справу, розвивали в школах національну українську культуру, «... наполегливо і невтомно творили національну освіту в добу Української революції: розробили нормативні документи; теоретичні основи національно-патріотичного виховання українського народу, що відображено у їхніх статтях; писали програми, підручники і посібники для українських закладів освіти; відкривали українські заклади освіти, запроваджували українську мову, літературу, історію тощо» [1, с. 15-16]. Учені є натхненниками для сучасних освітян, які формують і виховують молоде покоління українців у любові до рідного слова, нашої героїчної історії. Антропологічні ідеї філософії освіти і виховання на сучасному етапі відповідають найважливішим потребам людини у соціокультурному просторі України, де врахування особливостей етнонаціонального коріння стає одним із факторів результативності державних реформ, допомагає коригувати національну політику й етнополітику, забезпечує становлення і розвиток самосвідомості народу, його національної самоідентифікації [2, с. 1]. Отже, метою національно-патріотичного виховання є формування у молодого покоління патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних

обов'язків. Виховання молоді на кращих прикладах життя борців за становлення української державності є одним з найбільш важливих шляхів формування історичної пам'яті. Патріотичне виховання юних сприяє донесенню до них правдивої інформації про героїчне минуле українського народу.

Гордість за свою землю, свій народ, а значить, і національна свідомість формується лише за умови, коли людина добре знає історію і культуру рідної держави. Вивчення їх сприяє оволодінню дітьми знань про походження української нації, історичне минуле українського народу, його героїчні і трагічні сторінки. Особливе місце в вітчизняній історії займає тривала боротьба українського народу за свою державність, волю і незалежність. Тому проблеми національно-патріотичного виховання мають розглядатися не лише з позицій сьогодення, й у контексті педагогічної спадщини праць Г. Ващенка, Б. Грінченка, М. Драгоманова, М. Костомарова, Ю. Липи, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського, І. Франка, Я. Чепіги й інших [3; 4; 5].

Таким чином, роль майбутнього педагога в навчально-виховному процесі має відводитися освітньому закладу, який стане осередком становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розбудовувати незалежну, демократичну державу, дбати про її національну безпеку та підвищення добробуту людей.

### Література

1. Березівська Л. Педагогічна біографіка доби Української революції (1917–1921) як підґрунтя і джерело національно-патріотичного виховання дітей і молоді: діалог поколінь. *Науково-педагогічні студії*, (8), 11-28. 2024. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-11-28> <https://dnpp.gov.ua/ojs/npstudies/article/view/129/121>
2. Загородня А.А. Роль соціально-антропологічного чинника у процесі актуалізації питання національної самоідентифікації та самосвідомості народу в творчій спадщині мислителів української діаспори. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 5(33). С. 621-631. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5\(33\)-621-630](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5(33)-621-630) <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/issue/archive>
3. Бондаренко Н. Ідеї українських інтелектуалів як підложжя національно патріотичного виховання. Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики. Суми: КЗ Сумський ОІППО, 2022. С. 1–13. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731118>
4. Ващенко Г. Виховний ідеал («Записки виховника»). Брюссель; Торонто; Нью-Йорк; Лондон; Мюнхен: Вид-во Центральної Управи Спілки Української Молоді, 1976. 209 с.
5. Богданець-Білокаленко Н. Національно-патріотичне виховання української дитини у рецепції педагогів минулого. *Педагогічна біографіка про національно-патріотичне виховання дітей і молоді: ідеї, концепції, практики*: зб. матеріалів IX Всеукр. наук.-практ. конф. з історії освіти з міжнар. участю, 13 трав. 2024 р., Київ : ТВОРИ, 2024. С. 17-20.